

Patiënt	Diagnose	Operatie	Nachtelijke maagzuursecretie				
			Vol. (ml)	pH	Vrij zuur (mmol/12 h)	Tot. zuur (mmol/12 h)	
D	Recidiverend ulcus duodeni	Selectieve vagotomie	Pre-operatief	1150	1,5	69	97
			Post-operatief	90	1,5	3	4,7
B	Hernia hiatus oesophagei + oesophagitis	Selectieve vagotomie	Pre-operatief	560	1,7	39	53
			Post-operatief	170	1,9	2,4	5,4
H	Ulcus ventriculi + ulcus duodeni + pylorusstenose	Selectieve vagotomie + antrumresectie	Pre-operatief	1400	1,7	50	81
			Post-operatief	250	5,7	0	n.g.
E	Melaena op basis van recidief ulcus duodeni	Selectieve vagotomie + antrumresectie	Pre-operatief	900	1,5	54	74
			Post-operatief	630	n.g.	0	29

deni, ook als extra ingreep toegepast bij patiënten met peptische oesophagitis op basis van een insufficiënt cardiaemechanisme, al dan niet met hernia hiatus oesophagei.

Selectieve vagotomie zonder drainage-operatie heeft bovendien het aangename voordeel dat men voor controle achteraf niet slechts aangewezen is op de proef van Holländer („voor de patiënt op zijn minst zeer onaangenaam en niet ongevaarlijk”), doch dat men, omdat de pylorus intact is gebleven, ook de meer conventionele methoden voor beoordeling van de maagzuursecretie kan toepassen. Zelf hebben wij bij een nog kleine reeks patiënten met recidiverend ulcus duodeni en peptische oesophagitis zowel vóór als na de operatie gedurende twee opeenvolgende nachten de nachtelijke maagzuursecretie bepaald. Bijgaande tabel geeft een voorbeeld van de resultaten van een dergelijk onderzoek bij een patiënt met recidiverend ulcus duodeni en bij een patiënt met peptische oesophagitis, die selectieve vagotomie zonder drainage-operatie ondergingen, en twee andere patiënten met recidiverend ulcus duodeni, bij wie selectieve vagotomie plus antrumresectie verricht werden (van de duplo-bepalingen pre- en postoperatief zijn in de tabel slechts de bepalingen met de hoogste zuur-output vermeld). Het blijkt dat na vagotomie zonder drainage-operatie de zuur-output sterk wordt teruggedrongen, terwijl toch een lage pH behouden blijft (hetgeen bij een drainage-operatie in het algemeen niet het geval zal zijn door de reflux van neutraliserende, basische darminhoud). Misschien heeft het bewaard blijven van deze lage pH voordelen voor de resorptie van ijzer en kalk (minder kans op ijzergebreksanemie en osteoporose?); in elk geval blijft het bactericide effect van de maaginhoud behouden. Geen van onze patiënten die selectieve vagotomie zonder drainage-operatie ondergingen, had postoperatief last van maagretentie op basis van pylorus spasmus. De toekomst zal moeten leren of deze operatietechniek ook op langere termijn haar voorlopig gunstige resultaten zal behouden. Thans lijkt het echter nog niet gerechtvaardigd, alle vagotomie-kinderen met het badwater weg te gooien.

Literatuur: WEEL, M. W. VAN (1971) *Ned. T. Geneesk.* 115, 1837.

Leiden, 10 januari 1972

J. D. HOLTZER
J. F. RHEDE VAN DER KLOOT

Wij, Nederlanders, zijn een dóód-ernstig volkje! Wie het waagt in een redelijk serieus gesteld artikel ergens een wat lichtere schrijfrant te bezigen, loopt de kans hiervoor duchtig op de vingers te worden getikt.

Het spijt mij oprecht dat mijnschertsend bedoeld „nieuwste snuffje” en de daaropvolgende, formeel inderdaad niet helemaal juiste vergelijking met de vroegste dagen van de vagotomie ergernis heeft gewekt en zelfs als „pejoratief” (kom, kom, collegae HOLTZER en VAN RHEDE VAN DER KLOOT!)

274

Ned. T. Geneesk. 116, nr. 7, 1972

is gebrandmerkt. Enig disrespect werd door mij stellig niet bedoeld!

Intussen spijt het mij nóg meer dat men mij als tegenstander van deze belangwekkende behandelingsmethode is gaan zien. Ik ben zeer gevoelig voor de aantrekkelijke aspecten en volg de research op dit gebied, die nog in volle gang is, met grote aandacht. Ik heb mijn best gedaan in mijn opstel duidelijk te maken wáárom ik vagotomie als routine-behandeling van het ulcus duodeni niet verkies boven de mij vertrouwde maagresectie. Daartoe heb ik enkele controversiële punten onder de loep moeten nemen waar ik gewoonweg mee zit en waarmee de voorstanders van vagotomie geen enkele moeite lijken te hebben.

Wie er anders over denkt en het pad van de vagotomie met minder schroom betreedt (ik zelf maakte op bl. 2196 en 2197 naar ik mag hopen voldoende duidelijk dat ik een vagotomie op speciale indicatie — dus incidenteel — als een belangrijke aanwinst beschouw) wens ik van harte een zeer goede reis toe. Wel zou ik hem willen vragen af en toe een briefkaartje te sturen over zijn ervaringen: Nederlandse mededelingen over de resultaten van vagotomie zijn uiterst schaars. Ook daarom heb ik met grote belangstelling kennis genomen van het ingezonden schrijven van mijn beide Leidse collegae.

Een enkel slordigheidje in hun epistel vond ik wat ontstierend: wanneer men opponeert dient men met citaten zeer zorgvuldig te zijn. „Onbehoorlijk” functioneren van een pyloroplastiek is dwaasheid; ik schreef „niet behoorlijk” functioneren (bl. 2196).

Verder had ik graag gezien dat men had uiteengezet hoe men er bij komt dat insufficiëntie van de cardia en hiatus hernia ook na maagresectie veelvuldig schijnen voor te komen. De hiatus oesophageus blijft hier immers volledig buiten schot; ikzelf heb deze verwickelingen dan ook nóóit gezien.

Tenslotte, met de eindconclusie van de heren HOLTZER en VAN RHEDE VAN DER KLOOT kan ik zeker instemmen.

Rotterdam, 17 januari 1972

M. W. VAN WEEL

Predictor-zwangerschapstest

Gaarne wil ik reageren op de ingezonden brief van de collegae DRIESSEN en VASEN (1971).

In mijn praktijk deed ik onlangs de volgende ervaringen op:

1. Een hypernerveuze 52-jarige vrouw deed zelf wegens uitblijven der menses de Predictor-zwangerschapstest. Uitslag positief. Paniek! Pregnosticon tweemaal negatief. Onderzoek leverde geen bijzonderheden. Het lukte me pas, de vrouw echt te overtuigen en te kalmeren toen na 2 maanden spontaan een menstruatie optrad.

2. Een jonge vrouw vond bij zichzelf een positieve test en ging eigener beweging naar een abortuskliniek. D.m.v. zuigcurettagage werd bij haar abortus provocatus gedaan. In het briefje dat ik erover ontving staat dat „mede op uw eigen verzoek” bij patiënte X abortus provocatus is gedaan.

Ik wist niet eens dat de vrouw zwanger was, laat staan dit . . .!

Conclusie: het lijkt ook mij onjuist dat deze test vrij verkrijgbaar is.

Literatuur: DRIESSEN, A. M. en L. C. L. M. VASEN (1971) *Ned. T. Geneesk.* 115, 2161.

Zwolle, 20 december 1971

A. E. MARCUS JR.

De Haarlemse gynaecologen DRIESSEN en VASEN (1971) hebben ons in dit Tijdschrift geconfronteerd met twee patiënten die na het gebruik van de Predictor-zwangerschapstest in moeilijkheden zijn gekomen. De beide vrouwen in kwestie hebben uit de non-agglutinatie de later onjuist gebleken conclusie getrokken dat zij zwanger waren en zijn daardoor — achteraf gezien onnodig — in een ellendige situatie geraakt.

Men zou in beide gevallen kunnen zeggen, dat de Predictor een fout heeft gemaakt en een zwangerschap heeft voortgespeld die geen zwangerschap was, met de bekende gevolgen. Bij degene die dit zegt, bestaat het misverstand — dat helaas bij de meeste „consumenten” blijkt te bestaan — dat de Predictor, die nu vrij te koop is, absoluut uitsluitel geeft over het al dan niet aanwezig zijn van een zwangerschap. Dit is natuurlijk niet juist, maar zolang velen in deze waan blijven, zullen er ongelukken blijven gebeuren.

Een positieve Predictor-zwangerschapstest toont de gebruikster dat zij een hoeveelheid HCG uitscheidt die overeenkomt met de hoeveelheid die een zwangere uitscheidt in een periode vanaf 3 à 4 weken tot meestal 16 weken na de conceptie, en meer niet!

Qualitate qua kan de Predictor nooit een zwangerschap aantonen met een zelfde betrouwbaarheidsgraad als waarmee de huisarts en (of) de gynaecoloog met behulp van de normale zwangerschapsdiagnostiek een zwangerschap aantoonst. Er is toch ook zeker niemand die een verhoogde BSE als bewijs voor een zwangerschap aanneemt! Dit wijdverbreide misverstand wordt door het publiek te weinig beseft.

De meest aangewezen weg voor een vrouw die wil weten of zij zwanger is of niet, is en blijft daarom nog steeds de weg naar haar arts, en de Predictortest is voor haar niet bestemd. Het is aannemelijk, te veronderstellen dat de Predictor-zwangerschapstest voornamelijk zijn weg vindt naar een groep vrouwen die zich, om welke reden dan ook, in een situatie van geestelijke en (of) emotionele onevenwichtigheid bevinden, in handen van wie de Predictor een groot gevaar is.

Mits deze procedure juist is uitgevoerd — hoe moeilijk voor de vrouw die emotioneel sterk bij de uitslag is betrokken! — is de conclusie dat bij een non-agglutinatie de hoeveelheid uitgescheiden HCG verhoogd is, juist.

Maar dat de desbetreffende vrouw zwanger is, is een beslissing die volledig voor háár verantwoordig is, een verantwoording die, naar men mag verwachten bij een groot deel van de vrouwen, die hun toevlucht nemen tot de Predictor, de draagkracht van hun verantwoordelijkheid wel eens zou kunnen overschrijden.

Het argument dat de ongelukken zoals die beschreven zijn, de nadelen zijn die nu eenmaal, naast de voordelen, aan het op de markt brengen van dit procédé verbonden zijn, is weinig steekhoudend omdat de voordelen voor de gebruikster

in vele opzichten — zowel financieel als medisch-objectief — zeer twijfelachtig zijn, zoals Prof. KLOOSTERMAN (1971) schrijft.

Aan de andere kant geloof ik niet dat dit voldoende redenen zijn om de Predictor zonder meer te verbieden; de Predictor op zich berokkent de gebruikster geen schade; de ellende ontstaat pas door de interpretatie van de patiënte.

Het publiek moet echter nóg meer op het hart worden gedrukt dat de positieve Predictortest — mits goed uitgevoerd — een zwangerschap waarschijnlijk maakt maar geenszins bewijst, terwijl een negatieve test een zwangerschap niet uitsluit. Bij de fabrikant moet erop worden aangedrongen een zeer duidelijke waarschuwing bij te voegen, waardoor menselijkerwijs de kans op ongelukken tot een minimum wordt gereduceerd. Een minder suggestieve naam dan Predictor, Gravindex of iets dergelijks is al een hele stap in de goede richting; voor de fabrikant wordt het artikel er echter wel commercieel minder aantrekkelijk door.

Dat de gedupeerde vrouwen door de arts zeer goed moeten worden begeleid, is duidelijk; niet zozeer omdat de Predictor hen bedrogen heeft, maar omdat de patiënte om de een of andere reden — en hiernaar moet de arts verder zoeken om de begeleiding optimaal te doen zijn — een rampzalige conclusie heeft getrokken.

Kortom: de Predictor-zwangerschapstest is een produkt dat de gebruikster ten onrechte veelbelovend toeschijnt. In de handen van sommigen is het een direct gevaar, dat hen op de meest ongelegen momenten in ernstige moeilijkheden kan brengen.

Literatuur: DRIESSEN, A. M. en L. C. L. M. VASEN (1971) *Ned. T. Geneesk.* 115, 2161. — KLOOSTERMAN, G. J. (1971) *Ned. T. Geneesk.* 115, 1033.

Beverwijk 21 december 1971

J. T. A. KNAPE

De vermageringskuur van ons tijdschrift

Bij de aanvang van de 116e jaargang heeft de (hoofd-)redactie met geen woord gerept van de vermageringskuur die het Tijdschrift had ondergaan. Dermate intensief dat in één week tijds alle „vet” verdwenen was (behalve dan uit de advertenties). Ik zag het als ervaren pennelikker al aan de omslag en begreep — dank zij zetterij- en drukkerijervaring sedert 1914 — natuurlijk direct de oorzaak. Immers, de gebruikelijke zetmachines zijn wel van cursieve maar niet van vette letters voorzien. De slanke lijn is dus een bezuinigingsmaatregel; de zethaak en de onderkast behoeven er voortaan niet meer aan te pas te komen.

Ik betreur uit typografisch en psychologisch opzicht deze wijziging. Zowel de overzichtelijkheid als de smakelijkheid van de opmaak heeft eronder geleden. Men houde mij de diagnose chlorosis ten goede, de zeldzame vorm van essentiële hypochrome anemie, die normalerwijs alleen bij meisjes in de puberteit optreedt (maar dan de op latere leeftijd soms waargenomen tarda-vorm, die waarschijnlijk niet zo gunstig als de eerste op ijzertherapie reageert).

Een ervaring rijker en een illusie armer? Jammer!

De redaksie begint tog voorlopig niet aan de fonetische spelling (weekblat, tijtsgrift, etzetera)?

Knegsel, 3 januari 1972

W. SCHURMANS STEKHOVEN

Naast vele positieve reacties hebben wij ook negatieve ontvangen over de verandering van het uiterlijk van ons tijdschrift. Collega SCHURMANS STEKHOVEN zal wel willen